

Norsk studentorganisasjon

Holbergs gate 1 / 0166

Oslo

T: 22 04 49 70

E: nso@student.no

W: www.student.no

Høringsuttalelse

Høring Innspill til neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Dato: 09.09.2021

Norsk studentorganisasjons innspill til høring for neste langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Innledning

Norsk studentorganisasjon (NSO) vil takke Kunnskapsdepartementet for muligheten til å komme med innspill til høring for neste Langtidsplan for forskning og høyere utdanning. I både den forrige og i den nåværende langtidsplanen har vi etterlyst et større overordnet fokus på høyere utdanning. Det var en forbedring fra førsteutgaven i 2014 til den nåværende planen som ble fremlagt i 2018. Dette fokuset må likevel løftes ytterligere. Vi mener langtidsplanen må se på de konkrete målene for høyere utdanning, hvordan høyere utdanning og forskning henger sammen - og hvordan nettopp denne sammenhengen kan brukes for å nå de langsiktige målene for både forskning og høyere utdanning. Universitets- og høyskolesektorens ansvar og bidrag for å nå bærekraftsmålene bør være gjennomgående gjennom hele langtidsplanen.

Den neste langtidsplanen må ses i sammenheng med de stortingsmeldingene, strategiene og lovendringene som har kommet den siste perioden. Grunnutdanninger av høy kvalitet, med mer praksis, studentaktive læringsformer og en stor økning i antall studenter som skal reise på utveksling samtidig som institusjonene skal tilby mer etter- og videreutdanning er avhengig av rammer og finansiering som gjør alt dette mulig å få til.

Den nye langtidsplanen bør være overordnet, retningsgivende og etterprøvbare. En ny langtidsplan bør si noe overordnet om hvordan målsetninger i sektoren skal løses i perioden. Planen bør derfor like så mye si hva sektoren kan forvente av regjeringen, som hvilke forventninger regjeringen stiller til sektoren. NSO ønsker derfor en ambisiøs plan som er retningsgivende.

Kunnskapsdepartementets spørsmål

1. Hvilke endringer i samfunnet (eller i bestemte sektorer) gir behov for endringer eller forsterket innsats innenfor forskning og høyere utdanning i årene som kommer?

Behovet for å imøtekomme større kriser, slik som natur- og klimakrisa, vil være svært viktig innen forskning og høyere utdanning i årene som kommer. UH-sektoren har en særlig viktig rolle i å nå bærekraftsmålene. Forskning, innovasjon og uteksaminerte kandidater er en del av løsningen for å oppnå målene. Studentene må ha kompetansen til å være med å omstille sin arbeidsplass, være en pådriver for å utvikle fremtidens løsninger og dytte samfunnet i en mer bærekraftig retning.

For at studenten skal inneha denne kompetansen må kvaliteten på utdanningen sikres, og det må være større sammenheng mellom forskning, utdanning og innovasjon enn det er i dag. Det må derfor satses på sentre og prosjekter som fokuserer på studentaktivitet og å styrke kunnskapstriangelet.

Det må settes av midler til at studenter kan engasjere seg aktivt i og initiere forsknings- og innovasjonsprosjekter. Støtteordninger og finansiering studenter kan søke på for å delta i forskning og innovasjon må markedsføres og gjøres tilgjengelig så studentene vet hvilke muligheter de har. Vi trenger flere studentaktive forskningsprosjekter. Videre må det finnes ordninger som støtter oppstartsfasen til forskernes og studentenes innovasjonsprosesser, spesielt for nye innovasjonsprosjekter.

Det må samarbeides mer mellom fagfelt, institusjoner, sektorer og land for å finne løsninger på tvers. Studenter må kunne være med forskere på internasjonale seminarer, forskningsprosjekter og samarbeidsprosjekter. Studentdeltagelse må støttes av institusjonen eller andre støtteordninger for å ikke bryte med gratisprinsippet. I digitaliseringen må det sikres at undervisere har digital kompetanse og at studenter får kompetanse i digitale verktøy de vil møte i arbeidslivet. Alle digitale flater og systemer må være universelt utformet.

Utdanning er et av de viktigste virkemidlene for å motvirke ulikhet. Gratis offentlig høyere utdanning må ligge fast og det må hele tiden arbeides for at alle skal ha like muligheter til å ta høyere utdanning.

NSO mener at:

- det må settes av midler til sentre og prosjekter som ønsker økt studentdeltagelse i forsknings- og/eller innovasjonsprosjekter
- det må settes av midler til sentre og prosjekter som ønsker økt innovasjons- og forskningskompetanse og å styrke studentenes kompetanse for det 21. århundret.
- det må være absolutte krav om at digitale flater og systemer skal være universelt utformet

2. Er det konkrete hindringer i det norske kunnskapssystemet som svekker måloppnåelsen for langtidsplanen, og hva kan i så fall gjøres?

NSO mener det har vært en nedbygging av mangfoldet i sektoren. Institusjonene blir likere og blir målt på de samme parameterne. Det er viktig at institusjonene gis rom for å være ulike. Dette kan for eksempel gjøres gjennom utviklingsavtalene, men det viktigste vil være gjennom større grunnbevilgninger slik at institusjonene får autonomien til å investere sine ressurser på de områdene hvor de selv mener de har størst potensiale for utvikling. Økte grunnbevilgninger er viktig for å sikre en mangfoldig sektor og høyere utdanning og forskning av høy kvalitet. For at studenter skal kunne ta del i forskning, trenger institusjonene å ha midler til å tenke nytt og inkludere. Dette er en investering for fremtiden. For at utdanningsinstitusjonene skal ha reelle muligheter til dette må grunnbevilgningene økes.

Utdanning kan ikke være en løsning for å oppfylle markedet og arbeidslivets kortsiktige behov. Kunnskapen og ferdighetene studenter har med seg inn i arbeidslivet og i sitt yrke har stor påvirkning på hvordan vi skal nå bærekraftsmålene. For at kandidatene som skal ut i arbeidslivet skal kunne gjøre dette er man avhengig av at utdanningene gir både fagspesifikke og generiske ferdigheter. Samtidig som det å arbeide og lære tverrfaglig underveis i utdanningene vil være viktig.

Livslang læring er en viktig del å av å sikre kompetansen Norge trenger, men må ikke gå på bekostning av de studentene som er på universitetene i grunnutdanningen.

NSO mener at:

- langtidsplanen må sette tydelige økonomiske mål og rammer for økning av institusjonenes grunnbevilgninger
- høyere utdanning må gi fagspesifikke og generiske ferdigheter og det må legges til rette for mer tverrfaglighet

3. Hva bør videreføres og hva bør endres ved målene i gjeldende langtidsplan?

Norsk studentorganisasjon er enig i at mål og prioriteringer i gjeldende langtidsplan i hovedsak bør videreføres.

4. Hva bør videreføres og hva bør endres ved prioriteringene i gjeldende langtidsplan?

Se over.

5. Hva slags opptrappingsplaner bør den nye langtidsplanen ha, og hvordan og på hvilke områder bør de innrettes?

Opptrappingsplanene har vært viktig for å sikre forutsigbarhet og mulighet til å bygge opp kapasitet på viktige områder. Vi vil spesielt trekke frem opptrappingsplanen for utdanningskvalitet som har bidratt til Dikus kvalitetsprogram og for å løfte kvaliteten i høyere utdanning. Det viktig at innsatsen her opprettholdes og at satsningen på kvalitetsprogrammene økes for å stryke kvalitetsutviklingen i høyere utdanning i tråd med Kvalitetsmeldingen.

Den nye langtidsplanen bør ha opptrappingsplaner som bidrar til fortsatt økt kvalitet i høyere utdanning. Viktige momenter her er tilbud om praksis av god kvalitet i alle utdanninger, studentaktive lærings- og vurderingsformer, faglig mentorordning, studentaktiv forskning, digitalisering, aktiv avmelding for utveksling og ferdige emnepakker for studenter som reiser på utveksling. Finansiering av studieplasser må gi rom for studentaktive lærings- og vurderingsformer, praksis og forskningsbasert utdanning.

Det bør satses mer på og gis midler til sentre for fremragende undervisning (SFU), sentre for forskningsdrevet innovasjon (SFI) og sentre for fremragende forskning (SFF). NSO mener at sentrene er gode virkemidler for å fremme god kvalitet i utdanning og forskning, men at disse må intensiveres både i antall sentre og midler satt av for at effekten skal bli bedre. Vi mener at i en mulig opptrappingsplan for sentrene må det stilles krav om studentinvolvering, for å øke kompetansen og mangfoldet i sentrene. Studentinvolverte sentre gjør også studentene mer attraktive for sektoren, arbeidslivet og fremtidens forskning.

NSO mener at:

- økt kvalitet i høyere utdanning må fortsatt prioriteres

- det skal bli økt satsning på fremragende miljøer, ved å blant annet opprette flere fremragende sentre og gi flere midler til sentrene

6. Er det områder som kan prioriteres ned eller mulige effektiviseringstiltak som kan iverksettes for å sikre handlingsrom til prioriterte opptrappinger?

NSO mener høyere utdanning spiller en sentral rolle i samfunnsutviklingen. Høyere utdanning blir både formet av og former samfunnet vi er endel av. Økt kunnskap og kompetanse er nøkler for å sikre en god utvikling av samfunnet, og satsning på utdanning og forskning er derfor avgjørende for at vi skal lykkes som kunnskapssamfunn. Vi trenger derfor utdanningsinstitusjoner som tilbyr høy studiekvalitet, utformet i et samspill mellom forskning, utdanning, formidling og innovasjon. Det skal legges til rette for en bred deltakelse som skal speile mangfoldet i befolkningen. Samtidig skal det legges til rette for arbeid med globale relasjoner og et internasjonalt perspektiv i både akademia og næringslivet. Høyere utdanning og forskning er essensielt for at vi skal møte de utfordringene vi står overfor.

Universitets- og høyskolesektoren har de siste årene måttet forholde seg til ABE-kutt. Disse kuttene bidrar til en nedbrytning av administrasjonen rundt utdanningen og forskningen, som får svært negative konsekvenser. NSO mener at effektivisering må gjøres på måter som gir rom for økt satsning på utdanning og forskning, fremfor å kutte uten mål og mening. I den varslede gjennomgangen av finansieringssystemet til universiteter og høyskoler må målet være å ivareta forskning og høyere utdanning av høy kvalitet. Finansieringssystemet skal sikre forutsigbarhet, langsiktighet og et handlingsrom for strategiske prioriteringer.

7. Hvis det skal utvikles virkemidler for samfunnsoppdrag/"missions" i Norge, hvordan bør de være innrettet, og på hvilke områder er samfunnsoppdrag særlig aktuelt?

NSO mener Norge bør delta aktivt i de fem samfunnsoppdragene i Horisont Europa. Egne samfunnsoppdrag i Norge bør ligge tett opp til samfunnsoppdragene i Horisont Europa, som for eksempel omstilling fra en økonomi basert på fossil energi til en grønn økonomi. Studenter må involveres i forskningsprosjekter som svarer på samfunnsoppdrag/"missions".

8. Hva er det viktigste som kan gjøres for å sikre høy tillit til forskningsbasert kunnskap i befolkningen?

Forskningen må formidles på en forståelig måte, og prosessene rundt hva som skiller forskning, fakta og sannhet fra politiske og personlige meninger må komme bedre frem i samfunnsdebatten. Forskere må ta større del i samfunnsdebatten. Tilliten til forskere ser ut til å ha økt under koronapandemien da bl.a. FHI tydelig forklarte sine anbefalinger og brukte fagspråk på en forståelig måte. På samme måte kan andre forskere være tydelig og klar i sitt budskap om hva deres råd og anbefalinger er, og hva deres forskning viser. Det må derfor legges til rette for at forskere skal kunne tørre å uttale seg offentlig og i undervisning uten at det skal møtes av sanksjoner eller represalier av arbeidsgiver eller senere i karrieren. Vi må tydeliggjøre deres akademiske frihet. Undervisere må ha pedagogisk kompetanse til å formidle fagstoff og forskning på en forståelig måte for studentene, og det må settes av midler til å sikre undervisere denne kompetansen.

Det er viktig at forskningen er fri og åpent tilgjengelig.

Norge har også et globalt ansvar for å sikre akademisk frihet. Ordninger som "Students at risk" bør derfor være permanent.

9. Andre innspill.

En økning i antall studieplasser må ses i sammenheng med velferdstilbudet til studentene. Med stadig flere studenter er det viktig å sørge for at det bygges flere studentboliger så dekningsgraden økes, og at de andre tilbudene er dimensjonert for økt antall studenter. Det er viktig at kvaliteten i utdanningene opprettholdes selv med økt trykk og flere krav til institusjonene.